

А. С. Васильєв

*здобувач IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність «Менеджмент»*

Науковий керівник: ст. викл. М. А. Кіріліна

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний бізнес функціонує в умовах постійного ризику та невизначеності. Українська економіка, зокрема, зазнала серйозних викликів через повномасштабну війну та глобальні кризи. Умови глобальної економіки характеризуються високою динамічністю, невизначеністю та частими змінами. Турбулентність економічного середовища, спричинена війнами, пандеміями, фінансовими кризами, вимагає нових підходів до управління підприємствами. Антикризове управління стає ключовим інструментом збереження стійкості бізнесу і є сукупністю управлінських дій, спрямованих на запобігання, нейтралізацію або мінімізацію негативних наслідків кризових ситуацій. Метою такого підходу стає забезпечення виживання та стабільного функціонування підприємства. В умовах глобальної нестабільності та економічної непередбачуваності актуальність ефективних інструментів антикризового управління значно зростає. Особливо важливу роль відіграє ризик-менеджмент як процес виявлення ризиків, аналізу можливих наслідків та вибору шляхів їх мінімізації. Також ефективними є реструктуризація, реорганізація та реінжиніринг бізнес-процесів, що дозволяють забезпечити адаптивність підприємства в кризових умовах.

Пандемія COVID-19, повномасштабна війна, енергетичні обмеження та логістичні труднощі стали потужними деструктивними чинниками для українського підприємництва. Багато компаній були змушені призупинити діяльність, скоротити штат, втратили логістичні ланцюги та споживчий попит [4, с. 18].

Незважаючи на складну ситуацію, відзначається поступова адаптація бізнесу через цифровізацію, диверсифікацію продукції, освоєння нових ринків, релокацію виробництва та інтеграцію до західних економік.

Антикризове управління виступає не лише як реакційний механізм, а як стратегія постійної дії, спрямована на забезпечення стійкості підприємства [2, с. 90] і діє як система принципів, методів і підходів, спрямованих на виявлення, попередження або подолання кризових явищ на підприємстві [1, с. 44]. Його основними характеристиками є: оперативність, адаптивність, системність, стратегічність і цілеспрямованість [5, с. 113]. До перевірених класичних інструментів, що формувалися ще у ХХ столітті, належать: SWOT-аналіз, який відноситься до інструментів стратегічного планування, що дозволяє визначити сильні й слабкі сторони підприємства, можливості та загрози; PEST-аналіз, що дозволяє вивчення зовнішнього середовища за політичними, економічними, соціальними та технологічними факторами; бюджетування, яке використовується для планування доходів і витрат, що дозволяє зменшити невизначеність та забезпечити контроль над фінансами; санація підприємства – комплекс заходів для відновлення платоспроможності та стабільної роботи організації; аутсорсинг – передача частини бізнес-процесів стороннім організаціям для зниження витрат; кост-контроль – жорсткий контроль витрат з метою оптимізації ресурсів. Ці інструменти залишаються актуальними в будь-який час, і є підґрунтям, особливо у поєднанні з новими підходами до управління.

Серед сучасних інструментів антикризового управління в умовах турбулентності особливу увагу приділяють стратегічному плануванню, цифровим технологіям, гнучким фінансовим інструментам та підходам, кризовим комунікаціям та антикризовому аудиту.

Стратегічне планування дозволяє передбачити можливі сценарії розвитку подій та підготувати альтернативні плани дій. В умовах нестабільності особливо важливо мати адаптивну стратегію. Використання Big Data, аналітики, CRM-систем і хмарних сервісів дозволяє швидко реагувати на зміни, аналізувати ринки та оптимізувати внутрішні процеси. Резервні фонди, лізинг, факторинг та хеджування, як різновид гнучкого фінансового інструментарію, допомагають зменшити ризики та зберегти ліквідність. Запорукою довіри до підприємства

в сучасних умовах відсутності стабільності стає прозора, своєчасна та послідовна комунікація з усіма зацікавленими сторонами. Використання антикризового аудиту у вигляді регулярної оцінки ризиків і внутрішнього середовища дозволяє вчасно виявляти «слабкі місця» в управлінні.

Сучасне антикризове управління потребує поєднання класичних методів і новітніх технологій. Для досягнення успіху підприємствам слід інвестувати в аналітику, гнучкість та розвиток персоналу. Уміння швидко адаптуватися є ключовим фактором виживання в турбулентній економіці.

Антикризове управління є ключем до адаптації підприємств до нових викликів. Українське підприємництво має потенціал до відновлення, однак для цього необхідні системні, зважені та професійні управлінські рішення, що базуються на сучасних підходах, цифровізації, стратегічному мисленні та державній підтримці [2, с. 94].

Список використаних джерел

1. Балаш Л., Бінерт О., Лисюк О. Система раннього попередження та реагування як елемент системи антикризового управління підприємством. *Вісник ЛНАУ: економіка АПК*. 2020. № 27. С. 44–47.
2. Біломістна І. І. Антикризове фінансове управління підприємством в сучасних умовах господарювання. *Фінансово-кредитна діяльність*. 2019. № 1 (14). С. 90–96.
3. Бровко Л. І., Сірко А. Ю., Крюкова Г. В. Економічна сутність антикризового управління підприємством. *Modern Economics*, 2020. № 15. С. 36–40.
4. Виговський Д. С. Тенденції та перспективи розвитку туризму: Україна та світ. *Економіка*. 2024. Вип. 86. С. 15–20.
5. Докуніна К. І. Антикризове управління підприємством: сутність поняття та функції. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Вип. 36. С. 113–116.